

LEESBEVORDERING EN (NON)FICTIE LEZEN

Femke Scheltinga
femke.scheltinga@itta.uva.nl

DEZE WORKSHOP

- Urgentie van aandacht voor lezen
- Waarom lees jij en lezen jouw studenten?
- Wat weten we over effectiviteit?
- Aan de slag...
- Vooruitblik

RECENTE CIJFERS

- 15-jarige leerlingen minder leesvaardig (Pisa, 2018)
- 1 op 5 leerlingen risico op laaggeletterdheid
- Aantal leerlingen op streefniveau daalt (lvhO, 2019)
- Leesplezier in VO neemt af, leesvermijding neemt toe (Van Tuijl & Gijssel, 2015; PIRLS, 2016)

Tieners en jongvolwassenen lezen weer minder

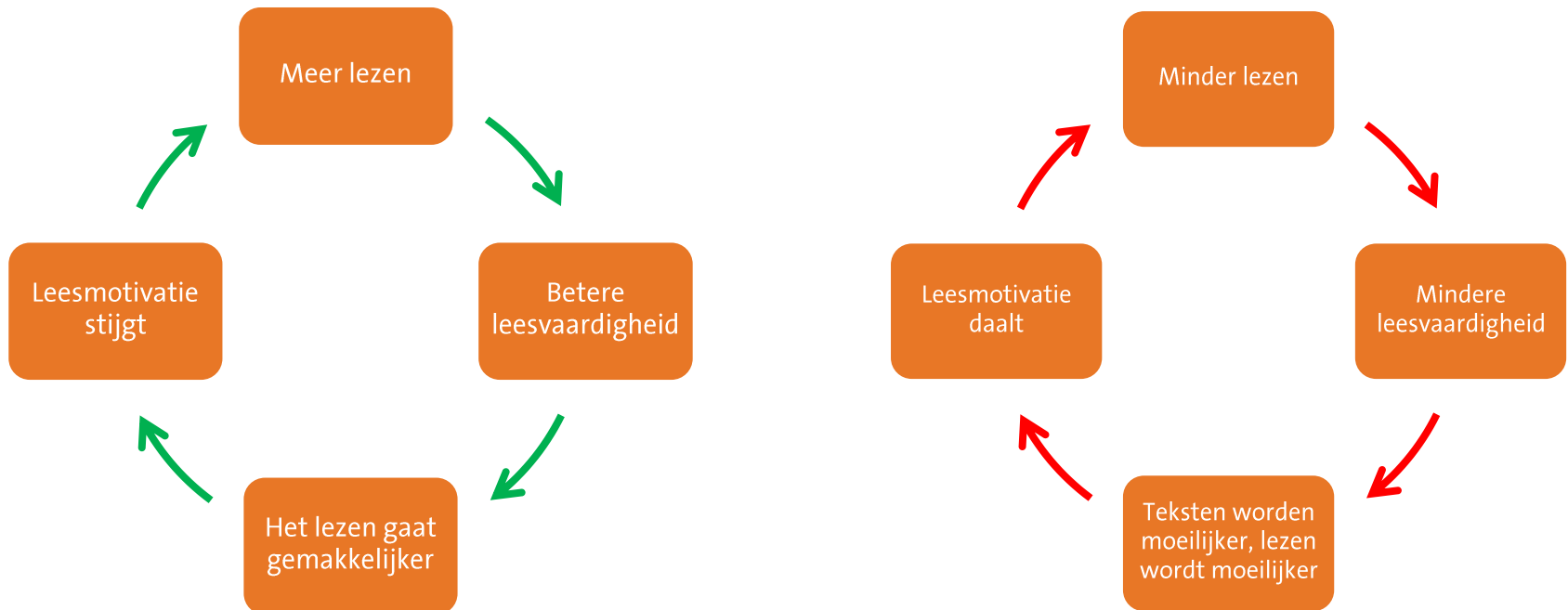
Trouw

Pisa-onderzoek

Een boek lezen? Pure tijdverspilling, vinden Nederlandse jongeren

VICIEUZE CIRKEL

100 REASONS TO READ

naturalbeachliving.com

1. Helps you learn new things
2. Go on an adventure without leaving your house
3. Expand your vocabulary
4. Learn from someone else
5. Sharpens your brain
6. Helps you grow
7. Relaxes you
8. Shows you a new perspective
9. Helps you understand people better
10. Shows you what's possible
11. Helps you focus
12. Improves conversational skills
13. Inspires you
14. Makes you a better leader
15. Gives you fresh ideas
16. Increases attention span
17. Helps you learn a new skill
18. Makes history easier to remember
19. Helps problem solving skills
20. It's fun
21. Helps spend time off electronics
22. Increases reading speed
23. Teaches you fun facts
24. Inexpensive
25. Helps you appreciate new things
26. To explore new places
27. You get to visit the library more
28. Encourages you to think
29. Travel back in time
30. Travel forward in time
31. Travel to a new world!
32. Increases concentration
33. Helps with development
34. Develop empathy
35. Gives you something to do
36. Boosts brain power
37. Helps you in school
38. Takes you on a journey
39. Relieves stress
40. Temporarily escape reality
41. Variety of options
42. Keeps your brain busy
43. Can be great for bonding time
44. Helps you speak better
45. Improves critical thinking
46. Helps you feel smarter
47. Learn something new

WAAROM LEZEN WE (OF NIET)?

48. Learn about your country's history
49. Gives you something to think about
50. Makes you wonder
51. Experience another culture
52. Keeps you busy
53. Builds self esteem
54. It's entertaining
55. Stimulate your brain
56. Great for self improvement
57. Helps your communication
58. Can make you feel any emotion
59. Gives you something to discuss
60. Makes you feel good
61. Can help you meet new people
62. You can do it anywhere
63. Improve language skills
64. Increases comprehension
65. Helps with story telling
66. Learn how the world works
67. Fuels your imagination
68. Makes you curious
69. Improves your memory
70. Learn more about language
71. Read at your own pace
72. Challenges you
73. Boosts creativity
74. Helps you tell stories better
75. Gives you something to talk about
76. You can read aloud
77. You can read with a friend
78. You can read by yourself
79. There are so many good books
80. Because you can!

Wat is voor
jou een reden
om NIET te
lezen?

Wat is voor
jou een reden
om WEL te
lezen?

IN GESPREK MET STUDENTEN

- Veranderingen in leesattitude
- Redenen om te lezen en belang van lezen
- Belemmerende factoren
- Faciliterende factoren

FOCUSGROEPEN

- Veranderingen in leesattitude
- Redenen om te lezen en de
- Belemmerende factoren
- Faciliterende factoren

Des te ouder je wordt des te meer dingen komen kijken in het leven.
Werken, sporten, vriendinnetje

Nu is het veel meer en dikkere boeken. Dunne boeken zijn dan weer te saai

FOCUSGROEPEN

- Veranderingen in leesattitude
- Redenen om te lezen en niet te lezen
- Belemmerende factoren
- Faciliterende factoren

Als ik er wat aan heb, en niet pas over 5 jaar

De laatste tijd lees ik alleen als het moet van school

Lezen is toch belangrijk: je moet weten wat je moet doen en dat je de 'exit' kunt lezen

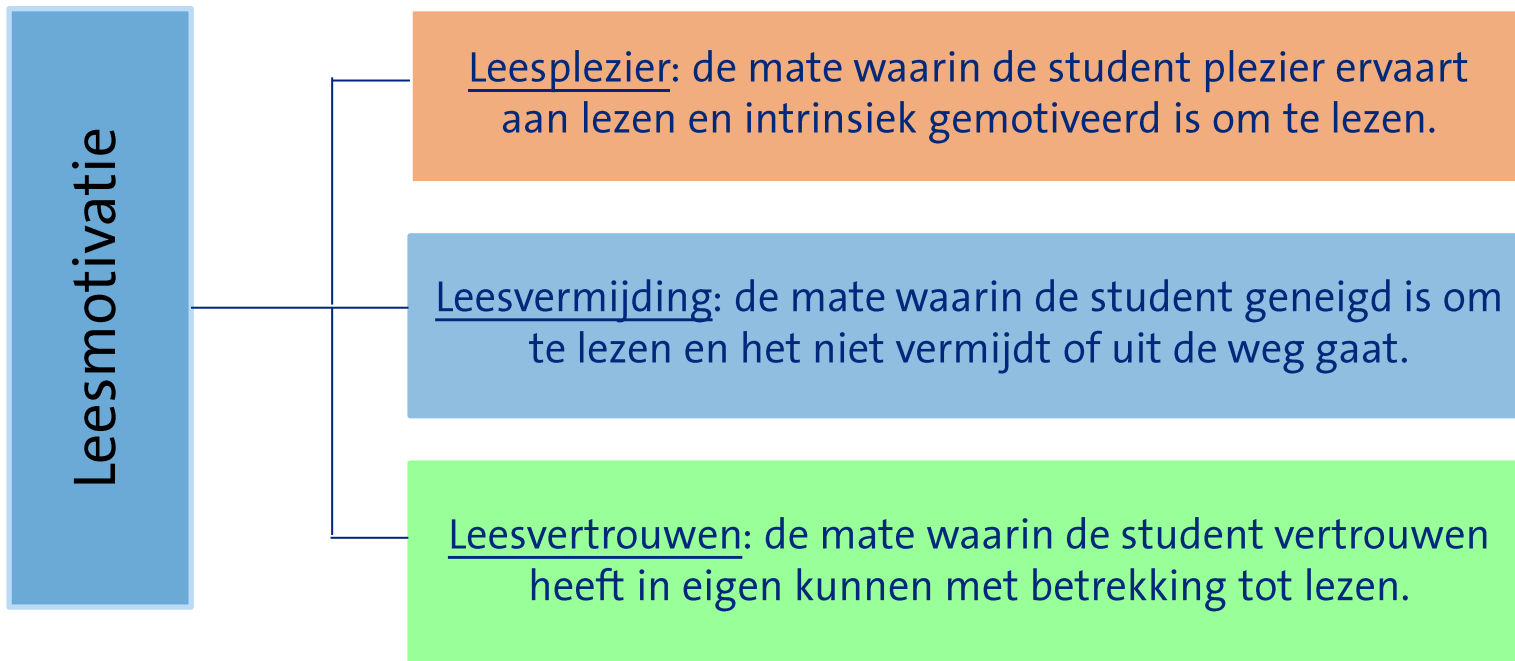
FOCUSGROEPEN

- Belemmerende factoren: verschillen tussen leerlingen
 - Social media
 - Concentratie
 - Leesmateriaal sluit niet aan
 - “De boeken van school zijn een beetje oud, daar kom je niet ver mee”
 - Moeilijke woorden
 - Leesproblemen
 - “Ik kreeg te horen dat ik dyslexie had, dus toen ging ik minder lezen”

FOCUSGROEPEN

- Faciliterende factoren: verschillen tussen leerlingen
 - Afwisseling
 - Telefoon weg
 - Muziek/oortjes
 - Thuis versus school
 - Moderne boeken
 - “Oude zijn echt saai. In moderne boeken staat het anders omschreven qua locaties en taalgebruik”
 - Moet een doel hebben
 - Verschillend materiaal (niet per se boeken)
 - Moeilijkheidsgraad moet duidelijk zijn

PROFIELEN VAN LEESMOTIVATIE

EFFECTIEVE COMPONENTEN

- Nastreven van beheersingsdoelen
- Sluit aan bij de interesse van de lezer
- Ruimte voor sociale interactie rondom lezen
- Gevoel van autonomie bij de lezer
- Belang van lezen is duidelijk voor de lezer
- De lezer voelt zich competent

Van Steensel, Oostdam en Van Gelderen (2016).

Effecten van leesmotivatie-interventies: uitkomsten van een meta-analyse

Werken aan leesplezier:

- Aansluiten bij interesses
 - ❖ Interesse gaat voor niveau (maar wel te lezen!)
 - ❖ Diversiteit in vorm, omvang en achtergrondkennis
- Zorg voor sociale interactie
 - ❖ Samenwerking met een medestudent (hulp of helpend)
 - ❖ Praten over de tekst ondersteunt dieper begrip
- Versterk gevoel van autonomie
 - ❖ Maak studenten verantwoordelijk
 - ❖ Waar kunnen studenten op letten, waar kunnen ze hulp krijgen, welke taken mogen ze kiezen?

Werken aan leesvermijding:

- Belang van lezen duidelijk maken
 - ❖ Bespreek met studenten waarom hij denkt dat lezen belangrijk is: wat motiveert?
 - ❖ Stel geen prestatiedoelen maar beheersingsdoelen: bijv. ondertiteling beter lezen, werkvoorschriften goed begrijpen
 - ❖ Zorg voor leestaken die de inspanning belonen: bijv. beroepsvakken, kennis over onderwerp, aansluiting dagelijkse praktijk

Werken aan leesvertrouwen:

- Vergroot het competentiegevoel
 - ❖ Besteed aandacht aan 'coping'-strategieën (hulp inschakelen, oplossingen zoeken)
 - ❖ Inzet van ict-hulpmiddelen
 - ❖ Koppel persoonlijk succes/resultaat aan de inzet
 - ❖ Competitie kan belemmerend zijn

VOORBEELDACTIVITEITEN

- Casting
- Fotoverhaal
- Storyboard
- Boekverfilming na lezen van boek (praten over...)
- Trailer maken
- Moodboard
- Boekenproeverij (boeken aansluitend bij actueel thema/beroep...)
- Boodschap aan de hoofdpersoon
- Wall of fame (recensies)
- Vlog, tiktok, booktube, website 'why I love this book'...
- Meelezen met luisterboek

- Wat typeert jullie studenten?
 - Waarom lezen ze wel/niet?
 - Wat interesseert hen?
- Hoe zou je lezen kunnen stimuleren?
 - aansluiten bij interesse
 - interactie rondom lezen
 - Vergroten van autonomie
 - belang van lezen bespreken
 - Versterken van competentiegevoel

Zie suggesties
ter inspiratie

➤ 1-minuut-pitch

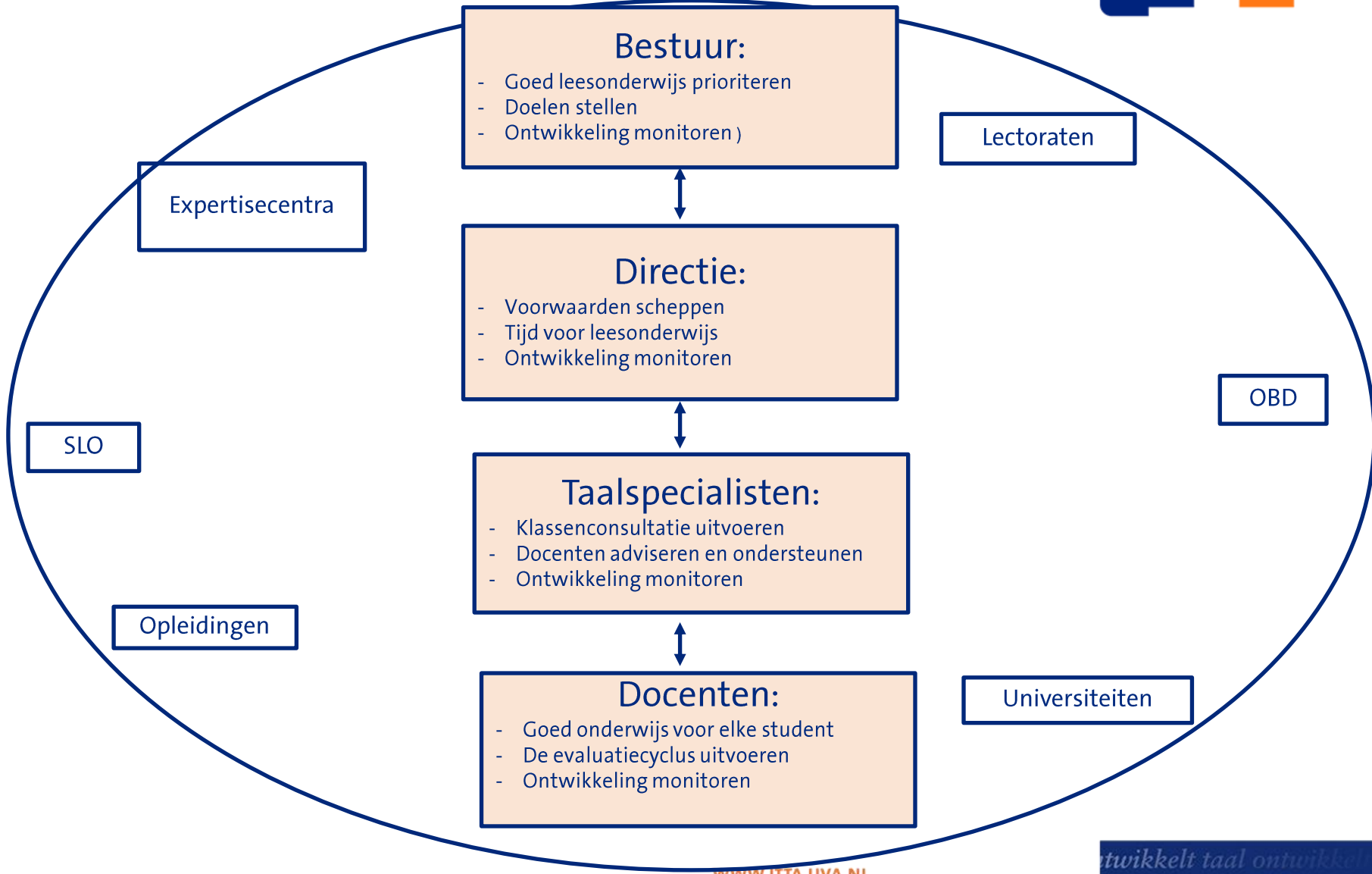
Welke jongere is (g)een lezer? De weerstand voorbij...

Veel jongeren lezen niet graag. Om de leesvaardigheid te onderhouden en verbeteren zouden jongeren moeten lezen, maar al vanaf het einde van de basisschool neemt de leesmotivatie af. Om de negatieve spiraal van zwakke leesvaardigheid en afname van leesmotivatie te doorbreken zijn er de afgelopen jaren verschillende initiatieven geweest om leerlingen in het (v)mbo weer aan het lezen te krijgen. Toch zien docenten vaak niet de gewenste effecten en zien zij alleen op de korte termijn een opleving van de leesmotivatie.

In het kader van het actieprogramma Tel mee met Taal werd tijdens dit project, in opdracht van NRO, onderzocht of het meer 'op maat' aanbieden van

GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEDEN

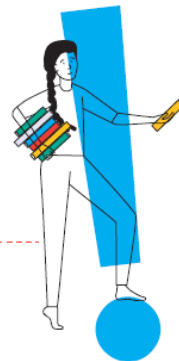
<https://www.lezen.nl/nieuws/leesbevordering-in-het-mbo-op-veel-punten-verbetering-mogelijk/>

Lezen in het mbo

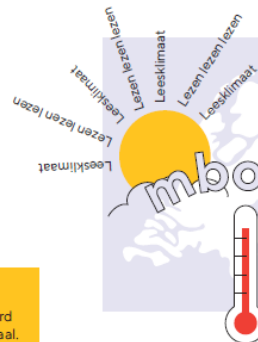
1 MAAK LEZEN BELANGRIJK

Mbo-studenten lopen het grootste risico om het onderwijs laaggeletterd te verlaten. Aandacht voor lezen is in deze onderwijsfase dan ook cruciaal.

6 DE DOCENT ALS LEESBEVORDERAAR

Bevlogen (vak)docenten maken het verschil. Zij vervullen een gidsfunctie en dragen hun eigen enthousiasme op studenten over. Als docenten hun studenten bewustmaken van het (persoonlijke) belang van leesvaardigheid, wordt de activiteit voor hen betekenisvol.

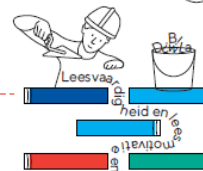
2 LEESKLIMAAT IN HET MBO

Een goede leesvaardigheid is voor alle opleidingen belangrijk. Door lezen bij alle vakken een vast onderdeel te maken van het curriculum, wordt het een vanzelfsprekendheid.

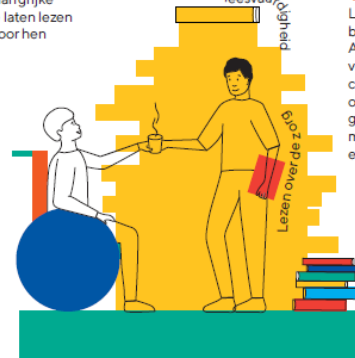
3 TOEGANG TOT BOEKEN

Een actuele en gevarieerde boekencollectie in de school draagt bij aan de leesmotivatie van studenten. De openbare bibliotheek kan ondersteunen bij het samenstellen van de collectie. Ook de docent helpt studenten bij het kiezen van boeken die aansluiten bij hun interesses en niveau.

7 LEZEN BIJ ALLE VAKKEN

Leesbevordering is niet alleen een taak van de docent Nederlands. Docenten van beroepsgerichte vakken en burgerschap leveren een minstens zo belangrijke bijdrage. Door studenten te laten lezen over hun vak, wordt lezen voor hen relevant en interessant.

4 LEESMOTIVATIE CENTRAAL

Leesmotivatie en leesvaardigheid beïnvloeden elkaar wederzijds. Als studenten zich autonoom voelen (zelf keuzes kunnen maken), competent (succeservaringen opdoen) en verbonden (zich gesteund voelen door docenten en medeleerlingen) worden ze betere en meer gemotiveerde lezers.

5 TIJD EN AANDACHT VOOR VRIJ LEZEN

Vrij lezen is een succesvolle manier om te werken aan de algemene taalontwikkeling van studenten. De docent zorgt daarbij voor routine en rust. Zelf lezen kan worden afgewisseld met voorlezen en het luisteren naar luisterboeken.

VRAGEN? CONTACT?

femke.scheltinga@itta.uva.nl

SELECTIE VAN WEBSITES

- <https://erwaseens.nu/>
- <https://www.deweddenschap.nl/>
- <https://www.hebban.nl/>
- <https://www.lezen.nl/publicatie/meer-lezen-beter-in-taal-mbo/>
- <https://www.lezen.nl/publicatie/leesbevordering-in-het-mbo/>
- www.lezeninhetvmbo.nl
- <https://www.debibliotheekopschool.nl/>
- <https://www.itta.uva.nl/projecten/leesbevordering-op-maat-in-het-vmbo-69>